

SPIS TREŚCI

	Str.
Od autora	5
Wstęp: Polska na tle konfliktu światowego	9

CZĘŚĆ I

POŁOŻENIE POLSKI W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

Rozdział I

POŁOŻENIE WOJSKOWO-POLITYCZNE POLSKI PRZED WYBUCHEM II WOJNY ŚWIATOWEJ

Sytuacja Polski po odzyskaniu niepodległości. Okres względnego bezpieczeństwa	13
Stosunki polsko-niemieckie	19
1. Stopniowe narastanie zagrożenia	19
2. Pozorne odprężenie. Zawarcie paktu o nieagresji	23
3. Reperkusje na terenie międzynarodowym	25
Dalsze narastanie zagrożenia ze strony Niemiec i reakcja Francji	27
„Anschluss” Austrii, Okupacja Czechosłowacji	29
Nowy pretekst dla niemieckich żądań — „Lebensraum”. Powszechne zbrojenia	31
Wysunięcie żądań pod adresem Polski. Sojusz polsko-brytyjski, Niemiecko-radziecki pakt o nieagresji	35

Rozdział II

POTENCJAŁ WOJENNY NIEMIEC

Uwagi ogólne	35
Odbudowa potęgi militarnej Niemiec	36
1. Zbrojenia tajne	38
2. Zbrojenia jawne	42
3. Rozbudowa sił zbrojnych	44

Rozdział III

POTENCJAŁ WOJENNY POLSKI

Uwagi ogólne	51
Potencjał gospodarczy	52
Zasoby naturalne i możliwości produkcyjne	52
Przemysł zbrojeniowy	56
Siły zbrojne	59
1. Ogólny stan organizacji w latach międzywojennych	59
2. Wojsko lądowe	59
3. Lotnictwo	60
4. Marynarka wojenna	60
5. Plany rozbudowy sił zbrojnych	62
6. Koszty rozbudowy sił zbrojnych i możliwości realizacji planu rozbudowy	64

Rozdział IV

SOJUSZE POLSKI

Przymierze z Francją	69
Przymierze z Rumunią	73
Sojusz z Wielką Brytanią	74

Rozdział V

ZESTAWIENIE SIŁ I ŚRODKÓW OBU STRON W CHWILI WYBUCHU
WOJNY

Polska — położenie ogólne	77
Stan pogotowia Polski w dniu 1 września 1939 r.	78
1. Siły zbrojne	78
2. Zapasy materiałów wojennych i możliwości zaopatrzenia	78
Niemcy — położenie ogólne	82
1. Siły zbrojne	82
2. Zapasy materiałów wojennych i możliwości zaopatrzenia	82

Rozdział VI

PRZYGOTOWANIA WOJENNE NIEMIEC

Plany operacyjne	85
Plany wojenne Niemiec w latach 1933—1938	86
Wytyczne do planów działań przeciw Polsce	88

Niemiecki plan uderzenia na Polskę	91
Zadania poszczególnych grup armii oraz ich ugrupowanie wyjściowe	93
1. Grupa armii „Południe”	93
2. Grupa armii „Północ”	94
Ostatnie zarządzenia	94
Sposób przeprowadzenia mobilizacji i koncentracji sił niemieckich	96

Rozdział VII

PLANY WOJENNE POLSKI

Uwagi ogólne	98
Ocena położenia własnego	100
Hipotezy dotyczące działań niemieckich	101
Możliwości działań polskich	102
Plan Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych z 1936 r.	102
Plan interwencji zbrojnej na wypadek zagrożenia Gdańska	106
Stopień zaawansowania przygotowań operacyjnych w przededniu wybuchu wojny	107
Przygotowanie obrony wybrzeża	109
Decyzje najwyższych czynników państwowych wobec grożącego napadu niemieckiego	110
Planowanie działań na szczeblu dowódców armii	113
Dalsze prace nad planem w Sztabie Głównym	118
1. Plan transportowy	119
2. Plan łączności	121
3. Plan użycia lotnictwa	122
4. Plan obrony przeciwlotniczej	123
5. Plan zaopatrzenia i ewakuacji	124
6. Organizacja zaopatrzenia	125
7. Plan wycofania	127
Organizacja najwyższych władz wojskowych przewidziana na wypadek wojny	129

Rozdział VIII

WIADOMOŚCI POSIADANE PRZEZ DOWÓDZTWO POLSKIE O MOBILIZACJI I KONCENTRACJI NIEMIECKIEJ ORAZ OSTATNIE PRZYGOTOWANIA POLSKIE

Okres zagrożenia	130
Ostatnie dni przed wojną	134

CZĘŚĆ II

DZIAŁANIA BOJOWE WE WRZEŚNIU 1939 R.

Podział kampanii wrześniowej na okresy i ogólny układ treści	141
--	-----

A. PIERWSZY OKRES KAMPANII — OD 1 DO 6 WRZEŚNIA**Bitwa graniczna, utrata pozycji głównej i odwrót na Wisłę, San i Bug****Rozdział I****WYBUCH WOJNY**

Rozwój wydarzeń międzynarodowych między 1—6 września 143

Ogólny przebieg działań bojowych 148

OPIS DZIAŁAŃ NA FRONTACH POSZCZEGÓLNYCH ARMII**Rozdział II****PRZEBIEG WYDARZEŃ NA PÓŁNOCY**

SGO „Narew” 157

1. Działania osłonowe w dniach 1—4 września 157

2. Przegrupowanie sił w kierunku skrzydła zachodniego 158

Armia „Modlin” i odwód Naczelnego Wodza „Wyszków” 160

1. Walki osłonowe i bój pod Miawą 160

2. Rozproszenie 8 DP, odwrót na Wisłę i Bugo-Narew. Plany przeciwakcji 164

SGO „Narew” i armia „Modlin” — zagrożenie i chaos na styku 172

Niedoszłe plany przeciwakcji i utrata linii rzeki Narwi 177

Rozdział III**PRZEBIEG WYDARZEŃ W CENTRUM FRONTU**

Armia „Pomorze” 183

1. Bitwa w Borach Tucholskich 183

2. Bitwa nad rzeką Osą i jeziorem Melno 209

3. Odwrót z Pomorza i wycofanie się na Warszawę 214

Armia „Poznań” 219

1. Wycofanie się na pozycję główną 219

2. Odwrót na Warszawę 221

3. Nieprzyjęty projekt akcji zaczepnej 224

Armia „Łódź” 226

1. Bitwa graniczna i odejście na pozycję główną 226

2. Bitwa na pozycji głównej i zagrożenie skrzydeł 238

3. Wymuszony odwrót na Wisłę 249

Armia „Prusy” 253

1. Koncentracja i ugrupowanie 253

2. Przesunięcie zgrupowania północnego i zagrożenie rejonów wylądow-
czych zgrupowania południowego 255

3. Decyzja użycia części sił armii	262
4. Bój pod Piotrkowem i rozbicie 19 DP	264
5. Fatalne skutki przesunięcia godziny natarcia. Odwołanie natarcia 29 DP	268
6. Ogólne położenie armii po nieudanym zwrocie zaczepnym pod Piotrkowem	271
7. Przebieg wydarzeń w zgrupowaniu północnym. Bój 13 DP pod Tomaszowem Mazowieckim	273
8. Odwrót za Wisłę	277
9. Przebieg wydarzeń w zgrupowaniu południowym i zagrożenie odcięciem od przepraw na Wisłę	280

Rozdział IV

PRZEBIEG WYDARZEŃ NA POŁUDNIU

Armia „Kraków”	283
1. Bitwa graniczna, nacisk na południu i kryzys odwodów	283
2. Narastanie zagrożenia na obu skrzydłach armii i decyzja odwrotu na Nidę i Dunajec	296
3. Rozbicie północnego skrzydła armii	298
4. Odwrót głównych sił armii za Przemszę i Skawę i walki wstrzymujące na południu	300
5. Zwiększające się zagrożenie na obu skrzydłach i dalszy odwrót na Nidę i Dunajec	306
6. Podważenie przez nieprzyjaciela linii Nidy i pogłębiające się zagrożenie tyłów armii od wschodu	313
Armia „Karpaty”	321
1. Walki wstępne nad granicą słowacką i zarysowujące się zagrożenie odcięcia od armii „Kraków”	321
2. Decyzja opuszczenia linii Dunajca	330

Rozdział V

PRZEBIEG WYDARZEŃ NA TYŁACH I W GŁĘBI KRAJU

Funkcjonowanie aparatu państwowego	336
Organizacja dowodzenia na obszarze krajowym	338
Wpływ bombardowań lotniczych i działań dywersyjnych na obszarze krajowym	338
1. Działania lotnicze	338
2. Akcje dywersyjne	340
Dalszy przebieg mobilizacji	340
Rozwój położenia na tyłach armii pierwszego rzutu	342
Zagrożenie obszaru krajowego	343
Utworzenie armii „Lublin”	344

Przygotowanie obrony Warszawy i nastroje wśród ludności miasta w dniach 3—6 września	346
Obrona przeciwlotnicza kraju	348

Rozdział VI

W SZTABIE NACZELNEGO WODZA

Rozwój położenia operacyjnego w dniach 1—6 września	350
1. Dzień 1 września — Mobilizacja Naczelnego Dowództwa i pierwsze meldunki z frontu	350
2. Dzień 2 września — Wymuszone opuszczenie Śląska i wycofanie armii „Poznań”	352
3. Dzień 3 września — Niepomysłne meldunki z Pomorza i pierwsze oznaki zagrożenia od północy	356
4. Dzień 4 września — Porażka armii „Modlin” i błędna ocena zamiarów nieprzyjaciela na północy. Stopniowe pogorszenie sytuacji w armii „Łódź”	358
5. Dzień 5 września — Wymuszony odwrót armii „Łódź” i pierwsze oznaki ogólnego odwrotu za Wisłę	363
6. Dzień 6 września — Załamanie się polskiego planu operacyjnego i roz- kazy do ogólnego odwrotu	368
Niektóre inne problemy Naczelnego Dowództwa	373
1. Koncentracja	373
2. Wyposażenie wojska w mapy	374
3. Sprawy wywiadu	375
4. Sprawy kwatermistrzowskie	376
5. Stany liczebne wojska	379
6. Wycofanie z terenu operacyjnego administracji cywilnej	380

B. DRUGI OKRES KAMPANII — OD 7 DO 17 WRZEŚNIA

Utrata linii Wisły, odwrót do Małopolski Wschodniej, rozpadnięcie się frontu i opuszczenie kraju przez Naczelnego Wodza i rząd

Rozdział VII

DALSZY ROZWÓJ SYTUACJI MIĘDZYNARODOWEJ I OPERACYJNEJ

Przebieg wydarzeń na arenie międzynarodowej i decyzje rządu polskiego mię- dzy 7—17 września	382
Ogólny przebieg działań bojowych	390

OPIS DZIAŁAŃ NA FRONTACH POSZCZEGÓLNYCH ARMII I ZGRUPOWAŃ

Rozdział VIII

PRZEBIEG WYDARZEŃ NA PÓŁNOCY

Armia „Modlin” i SGO „Narew”	393
1. Zamiary odzyskania linii Narwi	393

2. Koniec walk pod Pułtuskim i odejście GO „Wyszków” za Bug	396
3. Brak nacisku na pozostałym froncie armii „Modlin” i usiłowanie odtworzenia odwodów	397
4. Uderzenie niemieckie na głębokie tyły i bezpośrednie zagrożenie War- szawy od wschodu	398
5. Zniszczenie SGO „Narew” i zajęcie Brześcia	405
6. Rozbicie wschodniego skrzydła armii „Modlin” i okrążenie pozosta- łych sił polskich frontu północnego	408

Rozdział IX

PRZEBIEG WYDARZEŃ W CENTRUM FRONTU

Armie „Poznań” i „Pomorze”	413
1. Współdziałanie obu armii pod dowództwem gen. Kutrzeby. Przesunię- cie armii „Pomorze” do obszaru Włocławek — Aleksandrów	413
2. Zwiększające się zagrożenie armii „Poznań” od południa i decyzja zwrotu zaczepnego znad Bzury	414
3. Walki pod Uniejowem i przegrupowanie wojsk armii „Poznań” do obszaru Kutna	416
4. Ruchy armii „Pomorze” i „Poznań” w związku z decyzją zwrotu za- czepnego znad Bzury	419
5. Stan wojsk i sytuacja kwatermistrzowska	420
6. Pierwsza faza bitwy nad Bzurą. Uderzenie na Stryków	422
7. Druga faza bitwy nad Bzurą. Natarcie na Łowicz i zagrożenie od północy	425
8. Trzecia faza bitwy nad Bzurą. Przebieg się części armii „Poznań” do Warszawy i całkowite zniszczenie armii „Pomorze”	431
Armia „Łódź”	440
1. Ostateczna utrata łączności dowództwa armii ze swoimi wojskami	440
2. Objęcie przez gen. Rómmela dowództwa grupy armii „Warszawa”	441
3. Pierwsze uderzenia Niemców na Warszawę (8—10 września)	442
4. Pospieszny odwrót i dezorganizacja GO gen. Dindorf-Ankowicza	443
5. Nie skoordynowany odwrót centrum armii „Łódź”, rozbicie 28 DP oraz objęcie przez gen. Thommée dowództwa nad gros sił armii	444
6. Odwrót wojsk GO gen. Thommée do lasów skierniewickich	445
7. Koncentracja sił GO gen. Thommée i ich położenie w nocy z 8 na 9 września	448
8. Dalszy przebieg wydarzeń w dowództwie grupy armii „Warszawa”	449
Armia „Prusy”	453
1. Dalszy odwrót zgrupowania północnego i przesunięcie miejsca postoju dowództwa armii za Wisłę	453
2. Zagrożenie i odcięcie przez nieprzyjaciela drogi odwrotu na Macie- jowice	454
3. Rozbicie i zniszczenie północnego zgrupowania armii „Prusy”	455

4. Odwrót południowego zgrupowania armii „Prusy” do lasów starachowickich. Bój pod Ilżą	457
Armia „Lublin”	460
1. Dalsze przygotowania do obrony środkowej Wisły	460
2. Podejście Niemców nad środkową Wisłę	461
3. Objęcie przez gen. Piskora dowództwa frontu środkowego i sforsowanie Wisły przez Niemców	463
4. Odwrót i rozerwanie wojsk frontu środkowego	464

Rozdział X

PRZEBIEG WYDARZEŃ NA POŁUDNIU

Armia „Kraków”	466
1. GO „Jagmin” — okrążenie od północy i odwrót na Baranów	466
2. Walki na przedpolu Nidy	467
3. Bój 22 DP pod Broniną i przesunięcie GO „Jagmin” do rejonu Stopnica — Pacanów	467
4. Ciężkie walki GO „Boruta” o przeprawę przez Dunajec, jej częściowa dezorganizacja i odwrót za San	470
5. Połączenie obu grup operacyjnych armii „Kraków” nad Sanem i decyzja dalszego odwrotu	472
6. Marsz w kierunku Lwowa i boje pod Oleszycami i Tarnogrodem	472
7. Nieudane próby przebicia się pod Oleszycami i Tarnogrodem	473
8. Objęcie przez gen. Piskora dowództwa nad armią „Kraków” i decyzja przebicia się na Lwów	474
Armia „Karpaty”	477
1. Odwrót prawego skrzydła armii na San	477
2. Samowolne opuszczenie Wisłoka przez 11 i 24 DP	479
3. Zagrożenie południowego skrzydła armii „Karpaty”	479
4. Sytuacja w dowództwie armii	480
5. Odwrót na Przemyśl i objęcie dowództwa przez gen. Sosnkowskiego	480
6. Okrążenie frontu południowego	482
7. Boje w lasach janowskich i dalsze przebijanie się w kierunku Lwowa	483
8. Ostatnie walki 10 BK i przekroczenie granicy węgierskiej	486
Obrona Lwowa	488
1. Organizacja i siły obrony	488
2. Niespodziane uderzenie Niemców w dniu 12 września na Lwów z kierunku Sambora	489
3. Dalsze walki o Lwów w częściowym odosobnieniu	491
4. Ponowienie natarć na wzgórze Hołosko—Zboiska i odejście 10 BK	492

Rozdział XI

PRZEBIEG WYDARZEŃ NA TYŁACH I W GŁĘBI KRAJU

Funkcjonowanie aparatu państwowego	494
Wpływ bombardowań lotniczych i działań dywersyjnych na obszarze krajowym	495
Dalszy przebieg mobilizacji	495

Rozdział XII

W SZTABIE NACZELNEGO WODZA

Rozwój położenia operacyjnego w dniach 7—17 września	497
1. Zagrożenie linii środkowej Wisły od północy	497
2. Decyzja Naczelnego Wodza w sprawie uderzenia znad Bzury i odwrotu do Małopolski Wschodniej	499
3. Usiłowanie uporządkowania tyłów i rozkazy wykonawcze do przegrupowania do Małopolski Wschodniej	502
4. W obliczu zbliżającej się utraty środkowej Wisły i pogarszającej się sytuacji na obu skrzydłach	502
5. Pod naciskiem niemieckiego uderzenia na głębokie tyły	505
6. Decyzja utworzenia „przedmościa rumuńskiego”	506
7. Ostatnie decyzje Naczelnego Dowództwa i opuszczenie granic Polski	506
Niektóre inne problemy Naczelnego Dowództwa	508
1. Koncentracja i przewozy operacyjne	508
2. Sprawa wyposażenia wojska w mapy	508
3. Działalność II oddziału sztabu Naczelnego Wodza	509
4. Sprawy kwatermistrzowskie	509
5. Stany liczebne wojska	510

C. TRZECI OKRES KAMPANII — OD 18 WRZEŚNIA DO 5 PAŹDZIERNIKA

Koniec walk i kapitulacja poszczególnych zgrupowań

Rozdział XIII

SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA I WOJSKOWA

Przebieg wydarzeń na arenie międzynarodowej między 18 września — 5 października	511
Ogólne położenie wojskowe w Polsce po opuszczeniu kraju przez Naczelnego Wodza	514

OPIS DZIAŁAŃ BOJOWYCH

Rozdział XIV

PRZEBIEG WYDARZEŃ NA FRONCIE PÓŁNOCNYM, ŚRODKOWYM I POŁUDNIOWYM

Front północny	516
1. Dalszy marsz na południe	516
2. Ostatnie walki i kolejny zanik poszczególnych zgrupowań	518
Front środkowy	520
1. Usiłowanie przebiccia się na Tomaszów Lubelski	520

2. Ostatnia próba przebicia się pod Tomaszowem Lubelskim i kapitulacja resztek wojsk frontu środkowego	524
Front południowy	525
1. Dalsze walki wojsk gen. Sosnkowskiego. Bój pod Lelechowką	525
2. Końcowe walki między Brzuchowicami a Hołoskiem	527
3. Ciąg dalszy walk o Lwów i kapitulacja	528

Rozdział XV

ZAKOŃCZENIE KAMPANII WRZEŚNIOWEJ

Działania SGO „Polesie”	531
1. Koncentracja wojsk SGO w rejonie Kowla	531
2. Decyzja marszu na Warszawę	532
3. Ostatnie walki	533

D. WALKI NA WYBRZEŻU, OBRONA WARSZAWY I MODLINA

Rozdział XVI

OBRONA WYBRZEŻA

Położenie w dniu wybuchu wojny	538
Działania na morzu	540
1. Okręty podwodne	540
2. Okręty nawodne	541
Walki na wybrzeżu	542
1. Poczta polska w Gdańsku i Westerplatte	542
2. Gdynia	544
3. Rejon umocniony Hel	547

Rozdział XVII

OBRONA WARSZAWY I MODLINA

Okres od 11 do 16 września	550
1. Położenie ogólne i organizacja obrony w obszarze Warszawa — Modlin	550
2. Narastające zagrożenie stolicy od wschodu	553
3. Przegrupowanie sił w przewidywaniu walki w odosobnieniu	554
4. Czasowe odciążenie Warszawy w okresie bitwy nad Bzurą	555
Okres od 17 do 20 września	557
1. Położenie ogólne armii „Warszawa” po rozbiciu nad Bzurą armii „Poznań” i „Pomorze”	557
2. Przebicie się do Warszawy części sił armii „Poznań” i „Pomorze”	559

Okres od 21 do 28 września	561
1. Przygotowania niemieckie do ataku na Warszawę i Modlin	561
2. Położenie armii „Warszawa” po wchłonięciu resztek armii „Poznań” i „Pomorze”	562
3. Kapitulacja	563

ZAKOŃCZENIE

Uwagi ogólne	565
Przygotowanie polskich sił zbrojnych do wojny	569
1. Zasady planowania i odpowiedzialność za przygotowanie obrony państwa	569
2. Warunki pracy Sztabu Głównego	570
3. Składniki planu obrony państwa	572
4. Doktryny wojenne różnych państw a doktryna polska	576
5. Skład bojowy polskich sił zbrojnych	578
6. Skład personalny polskich sił zbrojnych	579
7. Przygotowania w dziedzinie uodpornienia przeciw wojnie psychologicznej	584
Taktyczne i psychiczne czynniki charakteryzujące kampanię wrześniową	585
Niemiecki plan działań przeciw Polsce	587
Uwagi ogólne o przebiegu działań bojowych	589
1. Strona polska	589
2. Strona niemiecka	590

ZAŁĄCZNIKI

1. Organizacja, stany liczebne i uzbrojenie wielkich jednostek polskich na stopie wojennej	595
2. Organizacja, stany liczebne i uzbrojenie wielkich jednostek niemieckich na stopie wojennej	598
3. O. de B. sił niemieckich użytych przeciw Polsce	609
4. O. de B. polskich sił zbrojnych według planu mob. „W”	613
5. Instrukcja niemiecka dotycząca akcji dywersyjnej na terenie Polski	620
6. Działania armii francuskiej we wrześniu 1939 r.	623
7. Meldunek gen. Rómmela z dnia 12 września 1939 r.	632
8. Stany i dyslokacje jednostek armii „Warszawa” w dniu 12 września 1939 r.	633
Wykaz skrótów	637
Spis szkiców	640
Znaki konwencjonalne używane na szkicach	641
Bibliografia	643
Spis treści	646